

การเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกลางสำหรับชาวบ้านในชุมชนบ้านดินดำ ตำบลเก็ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

วรวิษ ปรุงไชย์¹, นันทิพย์ คำแร่², ชลทิศ พันธุ์ศิริ³

^{1,2,3}คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

วรวิษ ปรุงไชย์, นันทิพย์ คำแร่, ชลทิศ พันธุ์ศิริ. (2561). การเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกลางสำหรับชาวบ้านในชุมชนบ้านดินดำ ตำบลเก็ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิทยาการสิ่งแวดล้อมไทย ปีที่ 1(2), 2561 : 18 - 25.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกลาง และเพื่อเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติต่อการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกลาง ของชาวบ้านดินดำ หมู่ที่ 11 ตำบลเก็ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม ก่อนและหลังการส่งเสริม กลุ่มตัวอย่างเป็นชาวบ้านบ้านดินดำ ซึ่งได้จากการสุ่มใจเข้าร่วมการส่งเสริม จำนวน 35 คน เครื่องมือวิจัยได้แก่ คู่มือ แผ่นพับ แบบทดสอบความรู้ และแบบวัดทัศนคติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน Paired t-test ผลจากการศึกษา พบว่า ก่อนการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกลาง ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในระดับต่ำ หลังการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกลาง ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ก่อนและหลังการส่งเสริมชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติก่อนและหลังการส่งเสริม ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติหลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การส่งเสริม การเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกลาง ความรู้ ทัศนคติ

**The Promotion of The Red Midwife For the locals in Ban Dindam Community,
Kieng sub-district, Muang District, Maha Sarakham Province**

Worawut Pungsai¹, Namthip Cumrae², Chonlatit Phansiri³

^{1,2,3}Faculty of Environment and Resource Studies, Mahasarakham University

Kham Riang Sub-District, Kantharawichai District, Maha Sarakham province 44150

Worawut Pungsai, Namthip Cumrae, Chonlatit Phansiri. (2018). The Promotion of The Red Midwife For the locals in Ban Dindam Community, Kieng Sub-District, Muang District, Maha Sarakham Province. Thai Journal of Environmental Studies Vol. 1(2), 2018 : 18 - 25.

Abstract

The purpose of this research to study and promote rearing of red ants outside the season and to compare knowledge and attitude to rearing of red ants outside the season for the villagers Ban Din Dam Moo 11, Kieng Sub-district, Muang District, Maha Sarakham before and after promotion. The sample were 35 people of Ban Din Dam that derived from voluntary. The research tools were manual, brochure, knowledge test and attitude test. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, means the standard deviation and paired t-test. The findings were that before promotion the villagers had knowledge score at low level after promotion, promoting had at moderate level. When compared means score knowledge before and after promotion the villagers had knowledge score after more than before significant at .05 and compared means score attitude the villagers had score after promotion more than before promotion significant at .05.

Keywords : Promotion, Outside Season, Knowledge, Attitude

1. บทนำ

ในปัจจุบันไข่มดแดงตามธรรมชาติลดน้อยลงมากสาเหตุเกิดจากจากป่ามีน้อยลงและมีการเข้าไปเก็บไข่มดแดงกันมากขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรปัจจุบันใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตเพิ่มมากขึ้นทั้งปริมาณและพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อวงจรชีวิตของมดแดงตามธรรมชาติ ดังเห็นจากต้นไม้ที่มีลักษณะและขนาดของใบที่มดแดง เคยชอบทำรังอยู่อาศัย อาหารที่มดแดงชอบ และปริมาณของไข่มดแดง ตามฤดูกาลลดลงส่งผลให้มดแดง เจริญเติบโตและสร้างไข่ได้น้อยลงแต่เนื่องจากความนิยมบริโภคแมลงมีมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ไข่มดแดงจากใน ธรรมชาติที่ชาวบ้านจับมาขายมีไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด ประกอบกับมีความต้องการบริโภคนอก ฤดูกาล ทำให้ชาวบ้านเริ่มหันมาเพาะเลี้ยงมดแดงชนิดเป็นอาชีพมากขึ้น และสามารถเลี้ยงจนประสบ ความสำเร็จดังเช่น คุณบุญชู คัดสันเทียะที่อยู่หมู่ 4 บ้านดงพลวงเจริญผล ตำบลหนองพระ อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกที่ เลี้ยงมดแดงขายไข่ รายได้เดือนละ 3 หมื่นบาท (เนชั่น ทวี, 2557)

วัฒนธรรมการบริโภคแมลงได้รับการสืบทอดต่อกันมา เนื่องจากต้องการหาแหล่งอาหารอื่นที่อุดมไปด้วยคุณค่าทางอาหารมาทดแทนเนื้อสัตว์ที่มีราคาแพงกว่า ดังนั้นในสมัยก่อนผู้ที่บริโภคแมลงมักจะเป็นผู้ที่มีฐานะยากจน หรืออยู่ในชนบทที่จะต้องเรียนรู้การบริโภคสัตว์ต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในธรรมชาติ แต่ต่อมาแมลงไม่ เพียงเป็นอาหารของคนทั่วไปเท่านั้น แต่ยังเป็นอาหารของชนชั้นสูงในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นด้วย ดังนั้นอาจเป็นประโยชน์ต่อไปถึงในอนาคตหากเกิดปัญหาอาหารไม่เพียงพอรวมถึงการบริโภคอาหารประเภท โปรตีนจากเนื้อสัตว์ เช่น หมู โค สัตว์ปีก และสัตว์น้ำมีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับสารเคมี และสารพิษชนิดต่างๆ ปนเปื้อนเข้าไปด้วย เช่น สารเร่งเนื้อแดง ฮอร์โมน ฟอรัมาลีน ยาปฏิชีวนะ เป็นต้น ดังนั้นแมลงจึงเป็นอีก ทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ที่ต้องการบริโภคอาหารประเภทโปรตีน มีการศึกษามากมายที่รายงานว่า แมลงที่ รับประทานได้ส่วนใหญ่มีโปรตีนค่อนข้างสูง และไม่มีปัญหาเรื่องสารพิษ

ตกค้างเมื่อเปรียบเทียบกับอาหาร โปรตีนจากเนื้อสัตว์ชนิดอื่น (บงกรไพโร ศรพรม, 2558 : 2-3)

มดแดง (*Oecophylla smaragdina* Fabricius) เป็นแมลงชนิดหนึ่งจัดอยู่ในแมลงที่เป็นประโยชน์ทางการเกษตร แต่คนส่วนใหญ่จะไม่ทราบและเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากมดแดง อีกทั้งมดแดงยังช่วยกำจัดศัตรูพืชหลายชนิด เช่น เพลี้ยต่างๆ หนอนศัตรูพืชเกือบทุกชนิด ปัจจุบันมดแดงถือเป็นสัตว์เศรษฐกิจอีกประเภทหนึ่งที่เกษตรกรนิยมนำมาเลี้ยง โดยเฉพาะภาคอีสาน ถ้าเลี้ยงนอกฤดูกาลได้จะสามารถจำหน่ายไข่มดแดงได้ในราคาสูง โดยไข่มดแดงสามารถนำมาทำอาหารได้หลายชนิด เช่น แกงขี้เหล็กใส่ไข่มดแดง แกงหน่อไม้ใส่ไข่มดแดง แกงเห็ดใส่ไข่มดแดง เป็นต้น แต่ไข่มดแดงจะหายากในช่วงหน้าฝน เพราะพบเฉพาะช่วงฤดูแล้งเท่านั้น นอกจากนี้มดแดงยังใช้เป็นยาสมุนไพรเพื่อบรรเทาอาการวิงเวียนหน้ามืดตาลายโดยการนำมดแดงมาขยำและสูบดมแทนแอมโมเนีย (สวน วงศ์พยัคฆ์, 2553 : เว็บไซต์)

จากการสำรวจชุมชนบ้านดินดำ ตำบลแก้งอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ชุมชนบ้านดินดำมีลักษณะอุดมสมบูรณ์ มีต้นไม้จำนวนมาก เช่น ต้นขี้เหล็ก ต้นสะเดา ต้นมะม่วง เป็นต้น และชาวบ้านในชุมชนบ้านดินดำทุกครัวเรือนเคยบริโภคไข่มดแดง แต่จะบริโภคได้เฉพาะช่วงฤดูแล้ง นอกจากนี้ยังพบว่าชาวบ้านในชุมชนบ้านดินดำไม่เคยเลี้ยงมดแดงเลย (วรวิฑูรย์ บึงไชย์, 2560)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการอบรมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกาลสำหรับชาวบ้านดินดำ หมู่ 11 ตำบลแก้งอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากชาวบ้านดินดำนิยมบริโภคไข่มดแดงแต่จะบริโภคได้เฉพาะในช่วงฤดูแล้งเท่านั้น การอบรมจะทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกาล และมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกาล ซึ่งจะช่วยให้ชาวบ้านได้มีไข่มดแดงบริโภคตลอดทั้งปีและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการผลิตสำหรับชาวบ้านดินดำ ตำบลเก็ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

2.2 เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการผลิตสำหรับชาวบ้านดินดำ ตำบลเก็ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 **พื้นที่วิจัย** คือ บ้านดินดำ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชาวบ้านที่อาศัยในชุมชนบ้านดินดำ หมู่ 11 ตำบลเก็ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 663 คน จาก 212 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการอบรมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการผลิต คือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านดินดำ ตำบลเก็ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

จำนวน 35 คน มาจากการสมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดู

3.3 ตัวแปรที่วิจัย

ตัวแปรต้น คือ การส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการผลิต สำหรับชาวบ้านดินดำ หมู่ 11 ตำบลเก็ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการผลิตของชาวบ้านดินดำหมู่ 11 ตำบลเก็ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

2. ทัศนคติต่อการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการผลิตของชาวบ้านดินดำหมู่ 11 ตำบลเก็ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

3.4 รูปแบบการวิจัย

การพัฒนาคู่มือการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูสำหรับชาวบ้านในชุมชนดินดำ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม เป็นกลุ่มทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) โดยเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติก่อนและหลังการส่งเสริม (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 109) ดังนี้

ตารางที่ 1 แผนการวิจัย One Group Pretest-Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	O ₁	X	O ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแผนการวิจัย

E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)

O₁ แทน การทดสอบก่อนการส่งเสริม (Pre-test)

O₂ แทน การทดสอบหลังการส่งเสริม (Post-test)

X แทน การส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการผลิตสำหรับชาวบ้านในชุมชนดินดำ หมู่ 11 ตำบลเก็ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ถ่ายทอด ได้แก่ คู่มือการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการผลิตสำหรับชาวบ้าน และแผ่นพับ เรื่อง การเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการผลิต

2. เครื่องมือในการวัดและประเมินผล ได้แก่ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงมดแดงนอก

ฤดูการผลิต และแบบวัดทัศนคติต่อการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการผลิต

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพ เครื่องมือ ได้แก่ การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าอำนาจจำแนก ค่าความยากง่าย

3. สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ Paired t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการ

พบว่า ก่อนการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการ ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ เท่ากับ 8.71 อยู่ในระดับต่ำ หลังการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการ ชาวบ้านคะแนนเฉลี่ยความรู้ เท่ากับ 14.29 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า ชาวบ้านมีการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการส่งเสริมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการ

ด้าน	ก่อนการส่งเสริม (n=35)			หลังการส่งเสริม (n=35)			df	t	P
	\bar{X}	S.D.	ระดับความรู้	\bar{X}	S.D.	ระดับความรู้			
ความรู้ (N=20)	8.71 (45.14%)	2.31	ต่ำ	14.29 (70.57%)	2.27	ปานกลาง	34	-47.213	.000*

4.2 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการ

พบว่า ก่อนการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการ ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติ เท่ากับ 2.37 อยู่ในระดับเห็นด้วย หลังการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดง

นอกฤดูการ ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติ เท่ากับ 2.92 อยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติหลังการส่งเสริมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการ

ด้าน	ก่อนการส่งเสริม (n=35)			หลังการส่งเสริม (n=35)			df	t	P
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ			
ทัศนคติ (N=3)	2.37	0.10	เห็นด้วย	2.92	0.04	เห็นด้วย	34	-22.720	.000*

5. อภิปรายผล

5.1 จากผลการศึกษการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการสำหรับชาวบ้านดินดำ ตำบลแก้ง อำเภอมืองจังหวัดมหาสารคาม

พบว่า ก่อนการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการ ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ เท่ากับ 8.71 อยู่ในระดับต่ำ หลังการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูการ ชาวบ้านคะแนนเฉลี่ยความรู้ เท่ากับ 14.29 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า ชาวบ้านมีคะแนน

เฉลี่ยความรู้หลังการส่งเสริมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ อติศักดิ์ สิงห์ศรีโว (2554 : 41) ให้ความหมายว่า กระบวนการทางการศึกษาที่เน้นพัฒนาคนให้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนทำให้ เข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมอันเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเจตคติ ความตระหนัก และทักษะในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและเกิดการสร้างจริยธรรมสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อเข้ามามีส่วน ร่วมในการดูแล และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับ

แนวคิดของ ทวีโชค ละม้ายศรี และคณะ (2552 : 2) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการใช้สมุนไพรในท้องถิ่น ด้านผลิตภัณฑ์ต่อเศรษฐกิจชุมชน ใน เขตจังหวัด นครสวรรค์บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ทำการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในระดับชุมชน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมต่อการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) สำหรับ ภาพรวมวิถีชีวิตของชุมชนมีความสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ใน ระดับปานกลาง และมีความพอเพียงในด้านสิ่งแวดล้อมสูง การยอมรับขั้นต้นของเกษตรกรต่อ โครงการ สำเร็จในขั้นแรกของการส่งเสริม มีลักษณะใกล้เคียงกับชุมชนของตนเอง ผลที่ได้เป็นรูปธรรมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและตระหนักภายในชุมชน และมองเห็นแนวทางการจัดการสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบล แคว้นไทยสงค์ (2556 : 23) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านหนองหิน ตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามเพื่อส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านหนองหิน ตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้การปฏิบัติก่อนและหลังทำการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน บ้านหนองหิน ตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลทิศ พันธุ์ศิริ (2556 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านดอนตูม หมู่ที่ 1 ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านดอนตูม หมู่ที่ 1 ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม และเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ต่อการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านดอนตูม หมู่ที่ 1 ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ก่อนและ

หลังการส่งเสริมการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน

5.2 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกลาง

พบว่า ก่อนการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกลาง ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติ เท่ากับ 2.37 อยู่ในระดับเห็นด้วย หลังการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกลาง ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติ เท่ากับ 2.92 อยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า ชาวบ้านมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติหลังการส่งเสริมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามแนวคิดของ ศักดิ์ สุนทรเสถียร (2531 : 2) ทัศนคติเป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากแนวหนึ่งทางจิตวิทยาสังคมและการสื่อสารและมีการใช้คำนี้กันอย่างแพร่หลาย ทัศนคติ ที่เชื่อมโยงไปถึงพฤติกรรมของบุคคลว่า ทัศนคติ หมายถึง ความสลับซับซ้อนของความรู้สึก หรือการมีอคติของบุคคล ในการสร้างความพร้อมที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามประสบการณ์ของบุคคลนั้นๆ ที่ได้รับมา ความโน้มเอียง ที่จะปฏิบัติกริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือต่อต้านสิ่งแวดล้อมที่จะมาถึงทางหนึ่งทางใด ในด้านพฤติกรรมหมายถึงการเตรียมตัวหรือความพร้อมที่จะตอบสนอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทศพร ช้องคำ (2557 : 38) ได้ศึกษาการส่งเสริมการปลูกต้นประดู่ป่าเพื่ออนุรักษ์ป่าชุมชนโรงเรียนบ้านดอนหนอง ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการปลูกต้นประดู่ป่าเพื่ออนุรักษ์ป่าชุมชนโรงเรียนบ้านดอนหนอง ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีความรู้ในระดับดี ($\bar{X}=10.78$) และหลังส่งเสริมนักเรียนมีความรู้ในระดับดีมาก ($\bar{X}=15.10$) และมีทัศนคติก่อนการส่งเสริมอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ($\bar{X}=1.87$) และหลังส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=2.97$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการส่งเสริม นักเรียนมีความรู้และทัศนคติมากกว่าก่อนการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการส่งเสริมนี้ทำให้นักเรียนสนใจสามารถสร้าง

ความรู้และทัศนคติต่อการปลูกต้นไม้ประดู่ป่าเพื่ออนุรักษ์ป่าชุมชนในทางที่ดีขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ บุญสอน (2558 : 19) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมประเพณีบุญบั้งไฟของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติต่อการส่งเสริมประเพณีบุญบั้งไฟของชุมชนตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรมก่อนและหลังการส่งเสริม พบว่า นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยหลังการส่งเสริมมากกว่าก่อนการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญอยู่ที่ระดับ .05 ก่อนการส่งเสริม นิสิตมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย หลังการส่งเสริม นิสิตมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการส่งเสริม พบว่า นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญอยู่ที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา คิมหันตา (2558 : 43) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สำหรับโรงเรียนเทศบาลศรีสวัสดิ์วิทยา ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการส่งเสริมการใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งบางส่วนสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตตภา อุปนตร (2557 : 22) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการปลูกกล้วยน้ำว้าโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเทศบาลบ้านแมด ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการปลูกกล้วยน้ำว้า และเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมหลังการส่งเสริมการปลูกกล้วยน้ำว้าโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน

7. เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ บุญสอน. (2558). การส่งเสริมประเพณีบุญบั้งไฟของชุมชน ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์. วท.บ. สิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิตตภา อุปนตร. (2557). การส่งเสริมการปลูกกล้วยน้ำว้าโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเทศบาลบ้านแมด ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์. วท.บ. สิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จินตนา คิมหันตา. (2558). การส่งเสริมการใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สำหรับโรงเรียนเทศบาลศรีสวัสดิ์วิทยา ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์. วท.บ. สิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

โรงเรียน และได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนุส โพลสาราช (2557 : 12) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการจัดภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเทศบาลบ้านแมด ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา พบว่า ความรู้ก่อนส่งเสริมนักเรียนในโรงเรียนบ้านแมด มีความรู้ อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 8.17$) และหลังการส่งเสริมนักเรียน มีความรู้ อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 17.53$) และทัศนคติหลังการส่งเสริม นักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.40$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เข้ารับการส่งเสริม ก่อนและหลังการส่งเสริม พบว่า ผู้เข้ารับการส่งเสริมมีความรู้เพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการส่งเสริมการจัดภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านแมด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการส่งเสริมนี้สามารถสร้างความรู้และทัศนคติที่ดี

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ประชาชนสามารถนำคู่มือ และแผ่นพับเรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกลางเพื่อใช้ประโยชน์ในชุมชนไปเป็นแนวทางในการเผยแพร่ความรู้ต่อไปได้
2. สามารถให้คนในชุมชนทำเป็นอาชีพเสริม และสร้างรายได้

6.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติในการเลี้ยงมดแดงนอกฤดูกลาง

- ชลทิศ พันธุ์ศิริ. (2556). การส่งเสริมการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านดอนตูม หมู่ที่ 1 ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์. วท.บ. สิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทศพร ช้องคำ. (2557). การส่งเสริมการปลูกต้นประดู่ป่าเพื่ออนุรักษ์ป่าชุมชนโรงเรียนดอนหนองขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์. วท.บ. สิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนุส โปสราษ. (2557). การส่งเสริมการจัดภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเทศบาลบ้านแมต ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์. วท.บ. สิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เนชั่น ทีวี. (2557). ชาวบ้านเลี้ยงมดแดงขายไข่ รายได้งามเดือนละ 3 หมื่นบาท. [ออนไลน์] ได้จาก : http://www.nationtv.tv/main/content/378424843/?=MOSTVIEW_FULLPATH. [สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2560].
- บงกรไพโร ศรพรหม. (2558). การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงมดแดงเพื่อความมั่นคงทางอาหารของชุมชน. [สืบค้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2561].
- วรวิฐ บุ่งไชย์. (2560, 6 ธันวาคม). สัมภาษณ์. นายทองสุข ไชยบาล บ้านดินดำ หมู่ที่ 11 ตำบลเกิ้ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. [สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม].
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. (2531). เจตคติ. กรุงเทพมหานคร : รุ่งวัฒนา, 2531.
- สวน วงศ์พยัคฆ์. (2553). การเลี้ยงมดแดง. [ออนไลน์] ได้จาก : <https://news.mthai.com>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2561].
- อดิศักดิ์ สิงห์สีโว. (2554). พื้นฐานสิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาสารคาม, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุบล แคว้นไทยสงค์. (2556). การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านหนองหิน ตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์. วท.บ. สิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.